

SPOROČILO ZA JAVNOST Agencije EU za droge v Lizboni

NOVE DROGE: KAKO OSTATI V KORAKU S SPREMINJAJOČIM SE POJAVOM

Tržna inovativnost in premetenost sta izziv za politike na področju drog, pravi center EMCDDA

(5. novembra 2009, LIZBONA **Prepoved objave do 10. ure — po srednjeevropskem/bruseljskem času**)
Evropa se spopada z vse bolj zapletenim in nestabilnim trgom sintetičnih drog, pravijo v **Agenciji EU za droge (EMCDDA)**. Dobavitelji so postali „izjemno inovativni“ glede proizvodnih postopkov, ponudbe proizvodov in trženja, poleg tega so se sposobni hitro prilagajati nadzornim ukrepom. Zaskrbljujoče je tudi, da se pojavljajo „vse bolj premeteni načini“ trženja zakonitih alternativ za prepovedane droge (tako imenovanih „dovoljenih drog“). Težave pri „spremljanju in odzivanju na nenehno spreminjajoči se pojav“ so opisane v publikaciji **Letno poročilo 2009: stanje na področju problematike drog v Evropi**, ki ga je danes v Bruslju objavil center EMCDDA.

Sistem EU za zgodnje opozarjanje omogoča boljše odkrivanje novih drog

Evropa napreduje pri odkrivanju novih snovi, ki se pojavljajo na trgu prepovedanih drog, kar je mogoče pripisati **sistemu EU za zgodnje opozarjanje**, ki je bil leta 1997 vzpostavljen kot mehanizem za hitro odzivanje ⁽¹⁾. Doslej je bilo tako izsledenih več kot 90 snovi. **Države članice EU** so leta 2008 prek sistema zgodnjega opozarjanja **centru EMCDDA** in **Europolu** poročale o 13 novih psihoaktivnih snoveh ⁽²⁾, od tega je bilo enajst novih sintetičnih drog, dve pa rastlini (kratom in kava-kava). Med drogami, o katerih so poročali, je bil prvič omenjen sintetični kanabinoid JWH-018. Ta ima pri kajenju podobne učinke kot kanabis (glej „spice“ spodaj). **Center EMCDDA** je danes objavil spletni „profil o drogah“, posvečen sintetičnim kanabinoidom ⁽³⁾.

Kot je navedeno v poročilu, pojav sintetičnih kanabinoidov označuje novo stopnjo v razvoju sintetičnih drog – od tistih (iz osemdesetih let prejšnjega stoletja), ki so temeljile na fentanilu, prek fenetilaminov (iz druge polovice osemdesetih let) in triptaminov (iz devetdesetih let) pa vse do piperazinov in katinonovih derivatov (v prvem desetletju novega tisočletja). Opozoriti je treba tudi, da je leta 2008 v primerjavi s prejšnjimi leti manj snovi, o katerih se je poročalo, izhajalo iz glavnih kemijskih skupin (fenetilaminov, triptaminov, piperazinov). Šest od teh trinajstih snovi je bilo derivatov katinona, psihoaktivne sestavine, ki jo najdemo v khatu.

Spremljanje interneta – center EMCDDA nadzoruje spletni trg z drogami

Internet je postal pomemben trg psihoaktivnih snovi, ki prodajalcem na drobno omogoča, da širši javnosti ponujajo alternative za nadzorovane droge. Letošnje poročilo izpostavlja vse bolj premetene načine trženja „zakonitih alternativ“, s katerimi se dobavitelji poskušajo izogniti nadzoru.

V poročilu je navedeno, da postaja spremljanje interneta „vse pomembnejši element za prepoznavanje novih trendov na področju drog“. **Center EMCDDA** je leta 2009 pregledal 115 spletnih trgovin v 17 evropskih državah. Večino spletnih prodajalcev na drobno je center zabeležil v **Združenem kraljestvu** (37 %), **Nemčiji** (15 %), na **Nizozemskem** (14 %) in v **Romuniji** (7 %).

Pester nabor snovi, ki se pojavljajo na spletnem trgu, obsega vse od drog, ki se tradicionalno uporabljajo v nekaterih delih sveta, pa do kemikalij, ki so sintetizirane v laboratorijih in niso bile preskušene na ljudeh. Med novimi proizvodi, ki so na prodaj v letu 2009, so tudi „tabletko za zabavo“, ki vsebujejo zakonite alternative za novo nadzorovano snov BZP ⁽⁴⁾. Med druge novosti spletnega trga se uvrščata razvoj posebnih znamk in uporaba privlačnih embalaž - najboljši primer za to je „spice“.

Je „spice“ znanilec težav, ki nas čakajo v prihodnosti?

Proizvodi, ki se tržijo pod znamko „spice“ in se pogosto prodajajo kot kadila, se s sistemom zgodnjega opozarjanja spremljajo od začetka leta 2008. Na embalaži proizvodov je v informacijah o sestavinah navedeno, da so mešanica rastlin ali zelišč (in vsebujejo do 14 sestavin) ⁽⁵⁾. Vendar so nedavne analize pokazale, da nekatere serije vsebujejo tudi sintetične kanabinoide. V proizvodih „spice“, ki se prodajajo v Evropi, so bili do oktobra 2009 odkriti JWH-018 in osem drugih sintetičnih kanabinoidov. Te snovi niso bile navedene v informacijah o sestavinah proizvoda, tako da bi jih posameznik lahko zaužil povsem nehoti.

Center EMCDDA navaja, da je leta 2009 skoraj polovica (48 %) od 115 spletnih prodajalcev na drobno, zajetih v raziskavo, ponujala proizvode „spice“. Spletni prodajalci so sicer delovali v 14 evropskih državah, največ pa jih je bilo v **Združenem kraljestvu** (42 %), precej pa še v **Romuniji** (15 %), na **Irskem** (7 %) in v **Latviji** (7 %). Ugotovljeno je bilo, da so proizvodi „spice“ na voljo tudi v specializiranih trgovinah, tako imenovanih „head“ ali „smart shopih“, v katerih se prodajajo „dovoljene droge“, v vsaj devetih državah članicah EU (v **Češki republiki, Nemčiji, Latviji, Litvi, Luksemburgu, Avstriji, na Poljskem, Portugalskem** in v **Združenem kraljestvu**).

Več držav je zaradi zaskrbljenosti zaradi sintetičnih kanabinoidov sprejelo pravne ukrepe za prepoved ali za druge oblike nadzora nad proizvodi „spice“ ali z njimi povezanimi mešanicami (**Nemčija, Estonija, Francija, Litva, Luksemburg, Avstrija, Poljska** in **Švedska**). Kot je bilo ugotovljeno pred kratkim, se je na spletu namesto „spice“ začelo tržiti vsaj 27 zeliščnih mešanic za kajenje pod številnimi različnimi imeni (npr. „smoke“, „sence“). Takojšen pojav nadomestkov za „spice“ kaže, da se je ta trg sposoben zelo hitro odzvati na spremembe v zakonskem statusu psihoaktivnih snovi.

Direktor centra EMCDDA Wolfgang Götz komentira: „Poskusi, da bi se izognili nadzoru nad drogami, tako da se na trgu pojavijo nadomestki, za katere ni zakonske ureditve, niso nič novega. Novost so številne najrazličnejše snovi, ki se izkoriščajo, agresivno trženje proizvodov, ki imajo namerno navedene napačne oznake, vse večja raba interneta in hitrost, s katero se trg odziva na nadzorne ukrepe. Če je „spice“ znanilec težav, ki nas čakajo v prihodnosti, bo morala Evropa za obvladovanje tega vse resnejšega izziva zagotoviti ustrezne odzive.“

DRUGE SPREMEMBE NA TRGU SINTETIČNIH DROG

Nedavne spremembe na trgu ekstazija

Kot je zapisano v poročilu, je večina tablet ekstazija, ki so bile analizirane do leta 2007, običajno vsebovala MDMA ali drugo snov, podobno ekstaziju (npr. MDA, MDEA). Vendar nedavni predhodni podatki kažejo na morebitne spremembe položaja v nekaterih državah članicah EU. Tako na primer v približno polovici tablet „ekstazija“, ki so bile zasežene ali se prodajajo na **Danskem** in **Nizozemskem**, niso našli MDMA, so pa tablete namesto tega vsebovale mCPP ⁽⁶⁾.

Spremembe na trgu ekstazija so lahko posledica vse uspešnejših poskusov, da bi preprečili zlorabo predhodnih sestavin, nadzorovanih kemikalij, ki se uporabljajo za proizvodnjo prepovedanih drog (glej okvirček, poglavje 4). Ena od možnih razlag za nedavne spremembe sestave ekstazija bi lahko bilo pomanjkanje PMK, ki je glavna predhodna sestavina za proizvodnjo MDMA. Ni še mogoče trditi, ali so te spremembe samo začasne ali pa napovedujejo pomembnejši premik na trgu ekstazija. **Center EMCDDA** in **Europol** bosta leta 2010 pripravila skupno analizo trga ekstazija.

Evropa ostaja glavno območje proizvodnje ekstazija, saj so središča proizvodnje na **Nizozemskem** in v **Belgiji**, deloma tudi v **Nemčiji, Združenem kraljestvu** in na **Poljskem**. V Evropi je bilo leta 2007 prestreženih približno 13 milijonov tablet ekstazija. Ocenjuje se, da je približno 10 milijonov odraslih Evropejcev (starih od 15 do 64 let) kadar koli v življenju poskusilo ekstazi in da jih je približno 2,5 milijona ekstazi uporabilo v zadnjem letu. Večina uporabnikov je mlajših odraslih (starih od 15 do 34 let), od katerih jih je približno 7,5 milijona že poskusilo ekstazi, približno 2 milijona pa jih je ekstazi zaužilo v zadnjem letu. Trendi uporabe ekstazija v Evropi so večinoma nespremenjeni (glej prikaz GPS-21, dela i in ii).

Metamfetamin vse bolj prodira na nova območja

Metamfetamin se do zdaj še ni pomembneje uveljavil na trgu stimulativnih drog v zahodni Evropi, kjer še vedno prevladujeta kokain ali amfetamin. Vendar so vidni nekateri znaki, da je metamfetamin začel prodirati na nova območja.

V preteklosti je bila uporaba metamfetamina v Evropi najbolj razširjena v **Češki republiki**. Vendar je v današnjem poročilu navedeno, da je ta droga vse bolj dostopna v nekaterih delih severne Evrope, na primer na **Norveškem** in **Švedskem**, kjer je že od nekdaj najbolj razširjena stimulativna droga amfetamin. Tudi tukaj bi lahko iskali vzroke v tržnih dejavnikih in kemikalijah za predhodne sestavine, saj kaže, da so zmogljivosti za proizvodnjo metamfetamina v **Litvi**, kamor je iz držav zunaj Evropske unije zaradi geografskega položaja mogoče lažje uvažati BMK, predhodno sestavino metamfetamina.

Leta 2007 so v Evropi poročali o skoraj 4 500 zasegih metamfetamina, kar pomeni približno 340 kilogramov te droge. Daleč največ zasegov (1 284) so opravili na **Norveškem**, kjer so prestregli največjo količino metamfetamina (167 kilogramov). Druga največja količina metamfetamina (51 kilogramov) je bila zasežena na **Švedskem** (glej preglednici SZR 17 in SZR 18).

Proizvodnja metamfetamina v Evropi tradicionalno poteka v majhnih „kuhinjskih laboratorijih“ v **Češki republiki**, kjer se proizvajajo majhne količine, po navadi za osebno ali lokalno uporabo (leta 2007 je bilo odkritih okoli 390 takih laboratorijev). Vendar **Europol** poroča, da je bilo majhno število večjih proizvodnih prizorišč odkritih in uničenih v drugih delih Evrope, na primer v **Nemčiji** in na **Nizozemskem** ⁽⁷⁾.

Današnje poročilo opozarja, da „ni razloga za brezskrbnost, saj je treba upoštevati, da je proizvodnja metamfetamina sorazmerno preprosta in da ta droga lahko zelo negativno vpliva na javno zdravje“. Kako hitro se lahko pojavijo težave, je mogoče ponazoriti s primerom **Slovaške**, kjer so se težave zaradi uporabe metamfetamina v zadnjih letih bistveno povečale. Na **Slovaškem** približno četrtina (26 %) vseh uporabnikov drog, ki vstopijo v zdravljenje, zdaj kot primarno drogo navaja metamfetamin.

Direktor Wolfgang Götz je komentiranje današnjih ugotovitev sklenil z naslednjimi besedami: „Hitrost, s katero se giblje in razvija trg drog, ponazarja, kako globalizacija in inovacije državam postavljajo vse večji izziv. Napredovati bodo morali tudi sedanji pristopi k spremljanju uporabe novih psihoaktivnih snovi in odzivanju nanjo, da bodo lahko ostali v koraku s tem spreminjajočim se pojavom.“

Opombe

Podatki iz *Letnega poročila 2009* se nanašajo na leto 2007 ali zadnje razpoložljivo leto.

Prikazi in preglednice, na katere se sklicuje to sporočilo za javnost, so na voljo v *Statističnem biltenu za leto 2009* na spletnem naslovu: <http://www.emcdda.europa.eu/stats09>

Informacije o vseh izdelkih, sporočilih za javnost, storitvah in prireditvah, povezanih z letnim poročilom, ter povezave nanje so na voljo na spletnem naslovu: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

To sporočilo za javnost temelji predvsem na komentarju k poročilu in poglavju 8 poročila.

⁽¹⁾ Za več informacij glej <http://www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs> in <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index40105EN.html>

⁽²⁾ Za popoln seznam snovi glej Prilogo 2 k Letnemu poročilu centra EMCDDA in Europolu za leto 2008 o izvajanju Sklepa Sveta 2005/387/PNZ <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index33227EN.html>

⁽³⁾ Profil o drogah v zvezi s sintetičnimi kanabinoidi — <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>

⁽⁴⁾ Svet EU je 3. marca 2008 sprejel Sklep o nadzornih ukrepih in kazenskih določbah za novo psihoaktivno snov 1-benzilpiperazin (BZP) v državah članicah EU. Glej <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index16783EN.html>

⁽⁵⁾ Glej poročilo centra EMCDDA o proizvodih „spice“ na spletnem naslovu:

<http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers>

⁽⁶⁾ mCPP se s sistemom zgodnjega opozarjanja spremlja od leta 2004.

⁽⁷⁾ Glej str. 20 poročila centra EMCDDA in Europolu „Methamphetamine: a European Union perspective in the global context“ na spletnem naslovu: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index82068EN.html>

Glej tudi <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/methamphetamine>